

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi strony pozwanej
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem
Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 lutego 2015 r., sygn. akt I ACa (...)
w sprawie z powództwa Stowarzyszenia (...) w W.
przeciwko „S.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
o zaniechanie i zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 maja 2018 r.,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 kwietnia 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

1) uchyla zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 29 kwietnia 2016 r., sygn. I ACa (...) postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w pozostałym zakresie (pkt II) oraz o kosztach postępowania (pkt I in fine, pkt IV) i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego

2) odrzuca zażalenie w części zaskarżającej postanowienie o umorzeniu postępowania apelacyjnego ponad kwotę 450 077 zł (czterysta pięćdziesiąt tysięcy siedemdziesiąt siedem zł).

UZASADNIENIE

Pozwana „S.” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. w dniu 16 września 2015 r. wniosła na podstawie art. 401¹ k.p.c. skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 lutego 2015 r. W skardze wyjaśniła, że zaskarża w całości wskazany wyrok i złożyła wnioski o:

„1) wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 lutego 2015 r. sygn. I ACa (...);

2) uchylenie powyższego wyroku w całości ewentualnie o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa ponad jednokrotnie ustalone wynagrodzenie;

3) zwolnienie pozwanego od kosztów sądowych w całości”.

W uzasadnieniu skarżąca przedstawiła przebieg postępowania, w którym powód - Stowarzyszenie (...) w W. - dochodził od niej m. in. odszkodowania w kwocie 906 539,24 zł na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst Dz.U. z 2018 r., poz. 1191 ze zm.) za bezprawne i zawinione reemitowanie utworów audiowizualnych w okresie od kwietnia 2005 r. do grudnia 2008 r., obliczonego jako trzykrotność wynagrodzenia w wysokości 2,8% miesięcznych wpływów netto pozwanej z tytułu reemisji. Wskazała, że w pierwszym wyroku, wydanym przez Sąd Okręgowy w B. w dniu 17 sierpnia 2010 r. zasądzone zostało odszkodowanie w wysokości 46 222,33 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 18 lutego 2009 r., a w pozostałej części powództwo o zapłatę oddalono. Orzeczenie to zmienił Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 7 grudnia 2010 r., na skutek apelacji powoda. Sąd ten podwyższył zasądzoną kwotę do 450 077,30 zł, oddalił apelację powoda w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu. Skargi kasacyjne wniosły obydwie strony. Sąd Najwyższy uwzględnił skargę powoda i uchylił zaskarżony wyrok w części

oddalającej jego apelację. Kolejnym wyrokiem - z dnia 26 kwietnia 2013 r. - Sąd Apelacyjny podtrzymał swoje wcześniejsze rozstrzygnięcie i ponownie oddalił apelację powoda ponad kwotę 450 077,30 zł. Również ten wyrok został uchylony przez Sąd Najwyższy orzeczeniem z dnia 25 czerwca 2014 r. po rozpatrzeniu skargi kasacyjnej powoda. Po kolejnym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w (...) w dniu 11 lutego 2015 r. wydał wyrok zasądzający dalszą kwotę 228 730,96 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lutego 2009 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu w postępowaniach odwoławczych. Takie rozstrzygnięcie spowodowało, że ostatecznie pozwana została zobowiązana do zapłacenia powodowi odszkodowania odpowiadającego potrójnej wysokości wynagrodzenia za korzystanie z praw autorskich, którymi zarządza powód, ustalonego na poziomie 2,2% uzyskanych przez nią przychodów netto.

Podstawę wznowienia z art. 401¹ k.p.c. pozwana wiązała z wydanym w dniu 23 czerwca 2015 r., wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, który orzekł, że art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody przez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej - w przypadku, gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu. Skarżąca zaznaczyła, że zastosowanie niekonstytucyjnego przepisu w jej sprawie nie budzi wątpliwości i zostało wprost wyartykułowane przez Sąd Apelacyjny z powołaniem się na wiążącą go wykładnię art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Pozwana zacytowała fragment uzasadnienia i wyjaśniła, że odczytuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego jako potwierdzenie dopuszczalności obciążenia jej odpowiedzialnością odszkodowawczą za naruszenie praw autorskich jedynie w wysokości jednokrotnego wynagrodzenia, jakie byłaby zobowiązana zapłacić, gdyby korzystała z tych praw na podstawie umowy licencyjnej. Zakwestionowała też zasadność obciążenia jej odsetkami ustawowymi za okres poprzedzający wydanie

wyroku prawidłowo określającego zakres jej odpowiedzialności po wznowieniu postępowania na podstawie złożonej skargi.

W odpowiedzi na skargę pozwanej, powód cofnął apelację z dnia 16 września 2010 r. w części, w której dochodził uwzględnienia powództwa ponad zasądzoną prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 grudnia 2010 r. kwotę 450 077,30 zł.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 lutego 2015 r. w punkcie I i III oraz umorzył postępowanie apelacyjne ponad kwotę 450 077 zł, a także ustalił, że pozwany winien zwrócić powodowi kwotę 61.236,52 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, uznając jednocześnie tę kwotę za uiszczoną w całości; odrzucił skargę w pozostałym zakresie; zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 239 432,01 zł tytułem zwrotu spełnionego świadczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 maja 2016 r. do dnia zapłaty i oddalił roszczenie restytucyjne w pozostałym zakresie; zasądził też od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 993,25 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny uzasadnił tym, że pozwana w skardze o wznowienie początkowo zażądała jedynie uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 lutego 2015 r., a dopiero po 1 października 2015 r. rozszerzyła skargę na pozostałe orzeczenia, które zapadły w sprawie, w tym na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 grudnia 2010 r., w którym prawomocnie zasądzona została zasadnicza część odszkodowania, kwestionowana przez skarżącą. Sąd Apelacyjny zaznaczył, że jest związany granicami i wymaganiami skargi o wznowienie postępowania zakreślonymi w art. 409 k.p.c. i uznał, że skarga pozwanej od pozostałych orzeczeń, prócz zaskarżenia wyroku z dnia 11 lutego 2015 r., jest spóźniona, ponieważ trzymiesięczny termin do jej wniesienia minął w dniu 1 października 2015 r.

Pozwana złożyła zażalenie na postanowienie o odrzuceniu w pozostałym zakresie jej skargi o wznowienie postępowania (punkt II), umorzenie postępowania apelacyjnego ponad kwotę 450.077 zł, orzeczenie o kosztach postępowania

wznowieniowego (punkt III), postanowienie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego ustalonych na kwotę 61.236,52 zł i uznanie tej kwoty za uiszczoną w całości (punkt I), a także na postanowienie o kosztach procesu, zasądzające od niej na rzecz powoda kwotę 1.993,25 zł tytułem zwrotu tych kosztów (punkt IV).

W zażaleniu zarzuciła naruszenie art. 410, art. 411 oraz art. 412 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię; art. 409 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c. w zw. z art. 130 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w zaniechaniu wezwania pozwanej do doprecyzowania wniesionej skargi o wznowienie, skoro z oznaczonej wartości przedmiotu sporu, z wniosków skargi oraz jej uzasadnienia nie można było jednoznacznie wywnioskować, czy skarżący wnosi o uchylenie ostatniego z wydanych wyroków, czy też celem skargi jest doprowadzenie do uchylenia wszystkich wydanych w sprawie orzeczeń, by ostatecznie osiągnąć orzeczenie jednokrotności wynagrodzenia dla powoda, tj. powrócić do wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w B. Zarzuciła też naruszenie art. 399 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wniesienie skargi o wznowienie postępowania nie powoduje rozpoznania sprawy na nowo w całości; a ponadto naruszenie art. 412 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 401¹ k.p.c. przez jego niezastosowanie w sprawie i nieuwzględnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego uchylającego przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych - w stosunku do całego postępowania, w którym przepis zakwestionowany przez Trybunał stosowany był jako podstawa zasądzenia roszczenia powoda.

We wnioskach pozwana domagała się uchylenia zaskarżonych postanowień w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...).

W odpowiedzi powód wnosił o odrzucenie, względnie oddalenie zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotą skargi o wznowienie postępowania jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia jest przełamanie prawomocności orzeczenia będącego jej przedmiotem. Utrata przymiotu prawomocności oznacza, że po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd - stosownie do okoliczności - oddala skargę o wznowienie

bądź, uwzględniając ją, zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza (art. 412 § 2 k.p.c.). Rozpoznanie sprawy na nowo następuje w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. W rozpatrywanej sprawie podstawa wznowienia była zarysowana przez skarżącą jednoznacznie - powołując się na art. 401¹ k.p.c. skarżąca domagała się korekty rozstrzygnięcia sporu w sposób zapewniający jego zgodność z normami konstytucyjnymi, których naruszenie przez zastosowany przepis stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 czerwca 2015 r. Wyjaśniła też, jak rozumie skutki tego wyroku i jakiego rozstrzygnięcia oczekuje. W świetle żądań zawartych w skardze, korespondującego z nimi oznaczenia wartości przedmiotu sporu (678 808 zł) i argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu skargi nie było wątpliwości, że pozwana domaga się wznowienia postępowania na wskazanej podstawie z art. 401¹ k.p.c. w celu zmniejszenia nałożonego na nią obowiązku odszkodowawczego do równowartości jednokrotności wynagrodzenia, jakie powinna byłaby zapłacić, gdyby korzystała z praw autorskich, zarządzanych przez powoda, w oparciu o stosunek umowny.

Sąd Apelacyjny uzasadniając przyczyny odrzucenia skargi w zakresie wykraczającym poza ściśle rozumiane postępowanie zakończone wyrokiem z dnia 11 lutego 2015 r. powołał się jedynie na związanie skargą w zakresie oznaczenia wyroku wskazanego przez pozwaną jako zaskarżony i na treść art. 409 k.p.c., który wśród wymagań stawianych skardze o wznowienie postępowania wymienia oznaczenie zaskarżonego orzeczenia.

Nie budzi wątpliwości, że w wypadku, kiedy w sprawie dochodzi do wydania szeregu wyroków, które prawomocnie rozstrzygają o fragmentach dochodzonego roszczenia, zaskarżeniem należy objąć wszystkie te orzeczenia, które łącznie składają się na kwestionowane rozstrzygnięcie, jednak obowiązek oznaczenia zaskarżonego wyroku stanowi wymaganie formalne skargi, które podlega badaniu w kontekście całości jej treści. Skarga powinna spełniać wymagania stawiane pozwowi, jest pismem procesowym, stosuje się więc do niej postępowanie naprawcze przewidziane w art. 130 k.p.c. Jeśli wnioski skargi pozostają w oczywistej sprzeczności z zakresem zaskarżenia, powstałe wątpliwości powinny zostać wyjaśnione w tym trybie. Obowiązek poddania pisma procesowego badaniu

w celu ustalenia jego rzeczywistego znaczenia wynika z art. 130 § 1 zd. drugie k.p.c., zgodnie z którym mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania mu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przepis ten uznawany jest za zalecenie rozpoznania pisma zgodnie z jego treścią wyrażającą intencje autora, a wątpliwości można wyjaśnić w drodze wykładni pisma lub przez wezwanie strony do ich wyjaśnienia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CZ 105/14, nie publ. i z dnia 14 listopada 2013 r., IV CZ 81/13, nie publ.). Wyjaśnienia rzeczywistej intencji autora wymagają zwłaszcza pisma sporządzone przez stronę działającą osobiście, bez profesjonalnego pełnomocnika (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 1992 r., IV CSK 384/11, z dnia 7 lutego 2006 r., IV CZ 7/06, z dnia 23 marca 2006 r., III CZ 19/06 i z dnia 23 września 2009 r., I CZ 51/09, czy z dnia 9 lipca 2015 r., I CSK 683/14, nie publ.).

Skarga nie była sygnowana przez fachowego pełnomocnika, lecz przez organ zarządzający pozwanej, co uzasadniałoby nawet rozważenie zastosowania art. 5 k.p.c., gdyż lektura jej treści wskazywała bez wątpliwości, że skarżąca nie ma wiedzy o konieczności wskazania wszystkich orzeczeń, które zawierały ostateczne rozstrzygnięcie o zasądzonych od niej i kwestionowanych w skardze kwotach i uważa, że należycie spełniła swój obowiązek wskazując ostatecznie orzeczenie, które zapadło w sprawie i ją ostatecznie zakończyło. Odpowiednie postępowanie nie zostało jednak wdrożone, natomiast uchybienie usunęła sama skarżąca po podjęciu w jej imieniu czynności procesowych przez pełnomocnika będącego radcą prawnym.

Z tych względów nieprawidłowe było odrzucenie skargi o wznowienie postępowania w pozostałym zakresie z powodu niedotrzymania terminu do zaskarżenia wyroków wydanych w toku długotrwałego procesu i kończących prawomocnie postępowanie co do kolejnych części dochodzonego odszkodowania, kwestionowanych przez skarżącą, jako zasądzone w oparciu o niekonstytucyjny przepis prawa materialnego. Uzasadniało to uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi oraz związanego z tym rozstrzygnięciem orzeczenia o kosztach postępowania (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 108 § 2 k.p.c.).

Zażalenie pozwanej podlegało natomiast odrzuceniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c. w części, w której dotyczyło korzystnego dla niej postanowienia o umorzeniu postępowania z powodu cofnięcia apelacji przez powoda w zakresie żądania zasądzenia odszkodowania ponad kwotę 450 077,30 zł, ponieważ pozwana nie wykazała swojego pokrzywdzenia tym orzeczeniem (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasadę prawną z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108).

jw